

Проект
вноситься народними депутатами
України
Железняком Я.І. та ін.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо посилення ефективності кримінального провадження в разі спливу строків досудового розслідування та запобігання зловживанню процесуальними правами учасників кримінального провадження

Верховна Рада України постановляє:

І. Внести до Кримінального процесуального кодексу України (Відомості Верховної Ради України, 2013 р., № 9–13, ст. 88 із наступними змінами) такі зміни:

1. Частину другу статті 28 доповнити новим абзацом такого змісту:

“Слідчий суддя забезпечує здійснення судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні у розумні строки, зокрема, користуючись для цього повноваженнями головуючого у судовому засіданні, передбаченими статтями 321 та 330 цього Кодексу.”.

2. Частину першу статті 49 після абзацу четвертого доповнити новим абзацом такого змісту:

“У разі систематичного (два і більше разів поспіль) неприбуття без поважних причин захисника, який самостійно здійснює захист підозрюваного, обвинуваченого, або всіх захисників одного підозрюваного, обвинуваченого (якщо захист здійснюється декількома захисниками), які були належним чином повідомлені про час і місце проведення процесуальної дії або судового засідання, слідчий за погодженням з прокурором, прокурор, слідчий суддя, суд залучає захисника для здійснення захисту за призначенням у порядку, передбаченому законом.”.

У зв'язку з цим абзац п'ятий вважати абзацом шостим.

3. Частину шосту статті 132 доповнити новим абзацом такого змісту:

“У разі подання клопотання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження повторно з тих самих підстав без зазначення нових обставин, а також у разі, якщо клопотання містить висловлювання образливого або непристойного характеру, слідчий суддя, суд для запобігання затягуванню кримінального провадження має право залишити таке клопотання без розгляду.”.

4. Частину сьому статті 194 викласти у такій редакції:

“7. Обов’язки, передбачені пунктами 1, 2, 3, 4, 5 і 8 частини п’ятої цієї статті покладаються на строк не більше шести місяців. Обов’язки, передбачені пунктами 6, 7, 9 частини п’ятої та частиною шостою цієї статті, можуть бути покладені на підозрюваного, обвинуваченого на строк не більше двох місяців.

У разі необхідності ці строки можуть бути продовжені за клопотанням прокурора в порядку, передбаченому статтею 199 цього Кодексу. Після закінчення строку, в тому числі продовженого, на який на підозрюваного, обвинуваченого були покладені відповідні обов’язки, ухвала про застосування запобіжного заходу в цій частині припиняє свою дію і обов’язки скасовуються.”.

5. У частині четвертій статті 219:

1) пункт 3 викласти у такій редакції:

“3) дванадцяти місяців із дня повідомлення особі про підозру у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого злочину, крім випадків, передбачених пунктом 4 цієї частини;”;

2) доповнити пунктом 4 такого змісту:

“4) вісімнадцяти місяців із дня повідомлення особі про підозру у вчиненні особливо тяжкого злочину, якщо досудове розслідування неможливо закінчити у коротший строк внаслідок виняткової складності провадження, зумовленої необхідністю міжнародного співробітництва чи проведення значної кількості слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) або процесуальних дій, що не можуть бути завершені у межах коротшого строку.”;

3) доповнити новим абзацом такого змісту:

“Не пізніше останнього дня строку закінчення досудового розслідування, визначеного цією статтею, прокурор зобов’язаний здійснити одну з дій, передбачених частиною другою статті 283 цього Кодексу.”.

6. У статті 284:

1) пункт 10 частини першої виключити;

2) доповнити частину четверту новими абзацами такого змісту:

“Закриття кримінального провадження у зв’язку з закінченням строків досудового розслідування, визначених статтею 219 цього Кодексу, крім кримінального провадження, в якому особі повідомлено про підозру у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину проти життя та здоров’я особи, здійснюється прокурором на підставі та в порядку, передбаченому абзацом п’ятим частини четвертої статті 219 цього Кодексу.

У випадку закінчення строків досудового розслідування, визначених статтею 219 цього Кодексу, та невчинення прокурором дій, передбачених пунктом 1 або 2 частини другої статті 283 цього Кодексу, або невідкриття матеріалів досудового розслідування в порядку, передбаченому статтею 290 цього Кодексу, сторона захисту або потерпілий має право подати клопотання про зобов’язання прокурора вирішити питання закінчення досудового розслідування. Клопотання розглядається слідчим суддею місцевого суду, в

межах територіальної юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування, а в кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень, віднесених до підсудності Вищого антикорупційного суду, - слідчим суддею Вищого антикорупційного суду, не пізніше п'яти днів з дня його надходження до суду згідно з правилами судового розгляду, передбаченими статтями 318-380 цього Кодексу, з урахуванням положень цієї статті.

Неприбуття у судове засідання сторін кримінального провадження або інших учасників, які були належним чином повідомлені про місце та час проведення судового засідання, не перешкоджає розгляду клопотання.

У випадку задоволення клопотання про зобов'язання прокурора вирішити питання про закінчення досудового розслідування і закінчення строків досудового розслідування, слідчий суддя постановляє ухвалу про зобов'язання прокурора вирішити питання закінчення досудового розслідування, а прокурор зобов'язаний прийняти рішення про завершення досудового розслідування і відкриття матеріалів досудового розслідування в порядку, передбаченому статтею 290 цього Кодексу, або вчинити одну з дій, передбачених пунктом 1 або 2 частини другої статті 283 цього Кодексу.

Ухвала про задоволення клопотання про зобов'язання прокурора вирішити питання про закінчення досудового розслідування не може бути постановлена у випадку, якщо на день розгляду відповідного клопотання слідчим суддею матеріали досудового розслідування були відкриті прокурором або слідчим за його дорученням в порядку, передбаченому статтею 290 цього Кодексу.»;

3) в абзаці другому частини сьомої знак та цифру «, 10» виключити.

7. У частині третій статті 294:

1) пункти 1-3 викласти у такій редакції:

“1) до трьох місяців - керівником окружної прокуратури, керівником обласної прокуратури або його першим заступником чи заступником, заступником Генерального прокурора, заступником Генерального прокурора – керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (особою, яка виконує його обов'язки);

2) до шести місяців - керівником обласної прокуратури або його першим заступником чи заступником, заступником Генерального прокурора, заступником Генерального прокурора – керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (особою, яка виконує його обов'язки);

3) до дванадцяти місяців - Генеральним прокурором чи його заступниками, заступником Генерального прокурора – керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (особою, яка виконує його обов'язки).”;

2) доповнити пунктом 4 такого змісту:

“4) до вісімнадцяти місяців - слідчим суддею за клопотанням слідчого, погодженим із Генеральним прокурором чи його заступниками, заступником

Генерального прокурора – керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (особою, яка виконує його обов’язки).”.

8. У частині першій статті 295 слова та цифри «, у випадку, визначеному пунктом 1» замінити словами та цифрами «у випадках, визначених пунктами 1-3».

9. У статті 295-1:

1) частини першу-третью викласти у новій редакції:

“1. У випадку, передбаченому пунктом 4 частини третьої статті 294 цього Кодексу, продовження строку досудового розслідування здійснюється на підставі ухвали слідчого судді, постановленої за відповідним клопотанням прокурора або слідчого.

2. У клопотанні про продовження строку досудового розслідування зазначаються:

- 1) прізвище, ім’я, по батькові підозрюваного;
- 2) найменування (номер) кримінального провадження;
- 3) суть повідомленої підозри і правова кваліфікація кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність, у вчиненні якого підозрюється особа;
- 4) посилання на докази, якими обґрунтовується підозра;
- 5) процесуальні дії, проведення або завершення яких потребує додаткового часу;
- 6) значення результатів цих процесуальних дій для судового розгляду;
- 7) строк, необхідний для проведення або завершення процесуальних дій;
- 8) обставини, що перешкоджали здійснити ці процесуальні дії раніше.

До клопотання також мають бути додані оригінали або копії документів та інших матеріалів, якими прокурор, слідчий обґрунтовує доводи клопотання, а також витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо кримінального провадження, в рамках якого подається клопотання. При цьому слідчий, прокурор зобов’язані зазначити у відповідному клопотанні найкоротший строк, достатній для потреб досудового розслідування.

Слідчий суддя, встановивши, що клопотання подано без додержання вимог цієї статті, повертає його прокурору, слідчому, про що постановляє ухвалу.

3. Слідчий суддя зобов’язаний розглянути клопотання про продовження строку досудового розслідування протягом трьох днів з дня його одержання, але в будь-якому разі до спливу строку досудового розслідування, за участю слідчого або прокурора, а також підозрюваного та його захисника.”;

2) частину четверту виключити;

3) частину п’яту викласти у такій редакції:

“5. Слідчий суддя відмовляє у задоволенні клопотання про продовження строку досудового розслідування у разі його протиправності та необґрунтованості, а також якщо слідчий не доведе, що додатковий строк необхідний для отримання доказів, які можуть бути використані під час судового розгляду, або для проведення чи завершення проведення експертизи, за умови що ці дії не могли бути здійснені чи завершені раніше з об’єктивних причин, а також якщо досліджені під час вирішення цього питання обставини свідчать про відсутність достатніх підстав вважати, що сталася подія кримінального правопорушення, яка дала підстави для повідомлення про підозру, та/або підозрюваний причетний до цієї події кримінального правопорушення.”.

10. У статті 314:

1) частину другу доповнити абзацом такого змісту:

“Неприбуття на підготовче судове засідання потерпілого, його представника та законного представника, цивільного позивача, його представника та законного представника, цивільного відповідача та його представника, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, які були належним чином повідомлені про дату, час і місце засідання, не перешкоджає вирішенню питань, пов’язаних з підготовкою до судового розгляду, крім випадків, передбачених цим Кодексом.”;

2) у пункті 2 частини третьої знак та цифру «, 10» виключити.

11. Статтю 315 доповнити новою частиною такого змісту:

“5. Якщо під час підготовчого судового засідання клопотання подане повторно з тих сам підстав без зазначення нових обставин, а також у разі, якщо клопотання містить висловлювання образливого або непристойного характеру, суд має право залишити таке клопотання без розгляду.”.

12. Частину першу статті 321 доповнити новими абзацами такого змісту:

“У разі виявлення ознак зловживання процесуальними правами що має наслідком затягування судового розгляду, головуєчий у судовому засіданні, з метою забезпечення розумних строків кримінального провадження, має право визначати тривалість виступів учасників кримінального провадження, зокрема під час заявлення клопотань та відводів, оголошення заперечень і доводів щодо доказів, проголошення вступних промов.

Визначення тривалості здійснюється з урахуванням обсягу матеріалів справи, складності питання та необхідності забезпечення розумних строків, змагальності і рівності сторін і може бути продовжена за обґрунтованим клопотанням учасника кримінального провадження за рішенням головуєчого.

Під час судових дебатів або останнього слова головуєчий у судовому засіданні має право надати зауваження учасникам кримінального провадження у разі відхилення від обставин, що мають значення для кримінального провадження або використання висловлювань образливого або непристойного характеру. Якщо повторне використання таких висловлювань або повторне відхилення від обставин кримінального провадження, мають ознаки

зловживання процесуальними правами головуючий, з урахуванням засад змагальності кримінального провадження та забезпечення права на справедливий суд, має право зупинити виступ такого учасника кримінального провадження або встановити його тривалість.”

13. Статтю 322 доповнити новою частиною такого змісту:

“3. У разі неприбуття сторони або інших учасників кримінального провадження суд має право до відкладення судового засідання розглянути клопотання учасників кримінального провадження, які прибули до суду, здійснити за їх участі процесуальні дії та ухвалити судові рішення, передбачені главою 28 цього Кодексу, якщо такі дії та рішення безпосередньо не стосуються прав і законних інтересів осіб, які відсутні (крім проведення допитів обвинуваченого, свідка або потерпілого та допитів експерта в суді). Якщо такі дії або рішення безпосередньо стосуються прав і законних інтересів відсутніх осіб, суд відкладає судові засідання або вживає інших заходів для забезпечення їх участі та реалізації ними процесуальних прав.

У такому випадку стороні або іншим учасникам кримінального провадження, які були відсутні, судом встановлюється розумний строк для подання письмових заперечень, доказів, пояснень. У разі наявності обґрунтованих доводів, що процесуальні дії чи ухвалені рішення безпосередньо стосуються прав і законних інтересів відсутніх учасників, ними може бути подано заяву про повторне дослідження відповідних доказів у судовому засіданні за їх безпосередньої участі. Після спливу встановленого строку подання письмових заперечень, доказів чи пояснень сторона або інший учасник кримінального провадження втрачає право на їх подання або розгляд у суді.”

14. У статті 324:

1) частину першу доповнити новим абзацом такого змісту:

“Якщо в судовому розгляді брали участь декілька захисників обвинуваченого, суд має право не відкладати судовий розгляд у разі неприбуття одного або декількох захисників за умови участі в судовому засіданні щонайменше одного з них.”;

2) частину четверту доповнити реченням такого змісту:

“Надання такого часу не є підставою для відкладення судового засідання, якщо участь у ньому беруть інші прокурори чи захисники обвинуваченого, які брали участь у судовому розгляді раніше.”.

15. Частину першу статті 335 викласти у такій редакції:

“1. У разі якщо обвинувачений ухилився від явки до суду або захворів на психічну чи іншу тяжку тривалу хворобу, яка виключає його участь у судовому провадженні, або був призваний для проходження військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період, або прийнятий на військову службу за контрактом суд зупиняє судові провадження стосовно такого обвинуваченого до його розшуку, видужання або звільнення з військової служби і продовжує судові провадження стосовно інших обвинувачених, якщо воно

здійснюється щодо декількох осіб. Судове провадження щодо особи, що була призвана для проходження військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період, або прийнята на військову службу за контрактом, зупиняється судом за клопотанням сторони кримінального провадження або за власною ініціативою у разі встановлення судом обставин, що свідчать про неможливість участі такої особи у судовому провадженні, в тому числі у режимі дистанційного судового провадження (відеоконференції), у зв'язку із безпосередньою участю такої особи у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України. Розшук обвинуваченого, який ухилився від суду, оголошується ухвалою суду, організація виконання якої доручається слідчому та/або прокурору.

Обставини щодо неможливості участі у судовому провадженні особи, яка була призвана для проходження військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період, або прийнята на військову службу за контрактом, підтверджуються бойовим наказом (бойовим розпорядженням), виданим командиром (начальником) військової частини (органу, підрозділу) Збройних Сил України, Національної поліції України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, Служби безпеки України та інших утворених відповідно до закону військових формувань, що підтверджує безпосередню участь такої особи у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України.”.

16. Частину першу статті 350 доповнити новим абзацом такого змісту:

“У разі якщо учасником кримінального провадження клопотання заявлено повторно з тих самих підстав без зазначення нових обставин, а також у разі, якщо клопотання містить висловлювання образливого або непристойного характеру, суд для запобігання затягуванню кримінального провадження має право залишити таке клопотання без розгляду.”.

17. Перше речення частини шостої статті 364 доповнити такими словами та цифрами:

“, крім випадків, передбачених частиною першою статті 321 цього Кодексу”.

18. Частину другу статті 365 доповнити такими словами та цифрами:

“, крім випадків, передбачених частиною першою статті 321 цього Кодексу.”.

19. Частину четверту статті 399 викласти у такій редакції:

“4. Суддя-доповідач відмовляє у відкритті провадження лише, якщо:

1) апеляційна скарга подана на судове рішення, яке не підлягає оскарженню в апеляційному порядку;

2) судове рішення оскаржене виключно з підстав, з яких воно не може бути оскарженим згідно з положеннями статті 394 цього Кодексу;

3) апеляційна скарга містить висловлювання образливого або непристойного характеру.”;

20. Частину першу статті 401 доповнити новим абзацом такого змісту:

“Якщо під час підготовки до апеляційного розгляду клопотання подане повторно з тих сам підстав без зазначення нових обставин, а також у разі, якщо клопотання містить висловлювання образливого або непристойного характеру, суддя-доповідач має право залишити таке клопотання без розгляду.”.

21. Частину третю статті 405 доповнити реченням такого змісту:

“У разі виявлення ознак зловживання процесуальними правами що має наслідком затягування судового розгляду, суд, з метою забезпечення розумних строків, має право визначати тривалість виступів учасників кримінального провадження.”.

22. Частину друг статті 428 викласти у такій редакції:

“2. Суд касаційної інстанції постановляє ухвалу про відмову у відкритті касаційного провадження, якщо:

1) касаційна скарга подана на судове рішення, яке не підлягає оскарженню в касаційному порядку;

2) з касаційної скарги, наданих до неї судових рішень та інших документів вбачається, що підстав для задоволення скарги немає;

3) касаційна скарга містить висловлювання образливого або непристойного характеру.”.

23. Частину першу статті 430 доповнити новим абзацом такого змісту:

“Якщо під час підготовки до касаційного розгляду клопотання подане повторно з тих сам підстав без зазначення нових обставин, а також у разі, якщо клопотання містить висловлювання образливого або непристойного характеру, суддя-доповідач має право залишити таке клопотання без розгляду.”.

24. Статтю 464 доповнити новою частиною такого змісту:

“5. Суд відмовляє у відкритті кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами, якщо:

1) заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами подана тією самою особою і на підставі зазначених у ній доводів вже вирішувалось питання про відкриття кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами;

2) заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами містить висловлювання образливого або непристойного характеру.”.

25. Розділ XI «Перехідні положення» доповнити пунктом 20-10 такого змісту:

«20-10. Положення Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо посилення гарантій правосуддя та ефективності кримінального провадження в разі спливу строків досудового розслідування» в частині внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України не поширюються на кримінальні провадження, закриті до набрання чинності цим Законом.».

II. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

**Голова Верховної Ради
України**

